

Ο πολυδιάστατος ρόλος του σχολικού νοσηλευτή: ποσοτική έρευνα στην Ελλάδα

Πετρούδη Δήμητρα

Σχολική Νοσηλεύτρια, MSc, PhD, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Νοσηλευτικής

DOI: 10.5281/zenodo.15769333

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή είναι πολυδιάστατος. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να κάνει ταυτόχρονα πολλές εργασίες και να προσαρμόζει το πρόγραμμά του όταν οποιαδήποτε έκτακτη ανάγκη προκύψει. Βασικός ρόλος του είναι η αγωγή και προαγωγή της υγείας του σχολικού πληθυσμού, καθώς και η παροχή Πρώτων Βοηθειών.

Σκοπός: Αυτή η μελέτη προσπαθεί να αναδείξει πόσα και τι είδους έκτακτα περιστατικά αντιμετωπίζει καθημερινά σε ένα ελληνικό δημόσιο δημοτικό σχολείο. Επιπλέον, η παρούσα εργασία δύναται να εντοπίσει όλες τις παρεμβάσεις που μόνο ένας νοσηλευτής μπορεί να κάνει σε ένα σχολείο και να τονίσει τη σημασία της παρουσίας αυτού του επαγγελματία σε κάθε είδους σχολείο.

Υλικό και Μέθοδος: Πρόκειται για μια ποσοτική μελέτη κατά το χρονικό διάστημα Δεκεμβρίου 2021 – Φεβρουάριος 2022 που διεξήχθη σε 11θέσιο δημοτικό σχολείο με 229 μαθητές.

Αποτελέσματα: Σε 52 εργάσιμες ημέρες, ο σχολικός νοσηλευτής πραγματοποίησε 175 παρεμβάσεις, σε 96 αγόρια και 79 κορίτσια. Οι παρεμβάσεις που έγιναν ήταν ποικίλες. Κανένα παιδί δεν χρειάστηκε τη συνοδεία του νοσηλευτή σε νοσηλευτικό ίδρυμα.

Συμπεράσματα: Η ύπαρξη σχολικού νοσηλευτή πρέπει να είναι υποχρεωτική σε κάθε σχολείο. Επιπλέον, ένα κοινό σύστημα καταγραφής της εργασίας του στα σχολεία μπορεί να αναδείξει τον ρόλο και τη σημαντικότητά του.

Λέξεις Κλειδιά: σχολείο, νοσηλευτής, ρόλος, γενική εκπαίδευση.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Πετρούδη Δήμητρα,, Τηλέφωνο επικοινωνίας: 6979727132, E-mail: Dimpet81@yahoo.com

Rostrum of Asclepius® - "To Vima tou Asklipiou" Journal

Volume 24, Issue 3 (July - September 2025)

CASE STUDY

The multidimensional role of a school nurse: A quantitative study in Greece

Petroudi Dimitra

School Nurse, MSc, PhD, National and Kapodistrian University of Athens – Nursing Department

DOI: 10.5281/zenodo.15769333

ABSTRACT

Introduction: The role of the school nurse is multidimensional. This means he has to multitask and adjust his schedule when any emergency arises. Its main role is the promotion of the health of the school population, as well as to provide First Aid.

Aim: This study tries to highlight the emergencies that a greek public primary school faces every day. In addition, this study can identify all the interventions that only a nurse can do in a school and can emphasize the importance of the presence of this professional in any kind of school.

Material and Method: This is a quantitative study during the period December 2021 – February 2022 and it was conducted in a primary school with 229 students.

Results: In 52 working days, the school nurse performed 175 interventions, on 96 boys and 79 girls. The interventions he made varied. No child needed to be accompanied by a nurse to a nursing facility.

Conclusions: The existence of a school nurse should be mandatory in every school. His interventions cannot be done by another professional in the school environment. Furthermore, the creation of a common recording system must be imperative. This will help the school nurses and the future studies.

Keywords: school, nurse, role, general education.

Corresponding Author: Petroudi Dimitra, Mobile: 6979727132, E-mail: Dimpet81@yahoo.com

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σχολείο είναι το δεύτερο μέρος, μετά το σπίτι, όπου τα παιδιά αναπτύσσονται και περνούν περίπου το ένα τρίτο της ημέρας τους.¹ Το σχολείο είναι επίσης μέρος στο οποίο συμβαίνουν ατυχήματα λόγω της συνύπαρξης πολλών παιδιών στον ίδιο χώρο και του ακατάλληλου, ορισμένες φορές, σχολικού περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα, οι μαθητές και το σχολικό προσωπικό μπορεί να εμφανίσουν συμπτώματα ασθένειας. Δεδομένων των παραπάνω, ένας νοσηλευτής είναι απαραίτητος σε ένα σχολικό πλαίσιο για να επέμβει σε επείγουσες καταστάσεις καθώς και να φροντίσει την υγεία του σχολικού πληθυσμού.

Ο σχολικός νοσηλευτής είναι ο νοσηλευτής που εργάζεται σε σχολικές δομές (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια) και έχει πολυδιάστατο ρόλο. Ειδικότερα, στα ελληνικά σχολεία προστατεύει και προάγει την υγεία του πληθυσμού που εργάζεται και φοιτά εκεί,² ο οποίος στα περισσότερα σχολεία είναι μεγάλος. Οι αρμοδιότητές του, όμως, δεν σταματούν εκεί.

Ο σχολικός νοσηλευτής αποτελεί Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό του σχολείου με κωδικό ειδικότητας τον ΠΕ25. Δύναται να εργαστεί ως αναπληρωτής στη Γενική Εκπαίδευση και ως αναπληρωτής ή μόνιμος στην Ειδική Αγωγή.

Συγκεκριμένα στην Ειδική Αγωγή, οι σχολικοί νοσηλευτές ευαισθητοποιούν τους μαθητές σε κανόνες ατομικής υγιεινής. Κύριο έργο τους είναι η αγωγή και η προαγωγή της υγείας. Επιπροσθέτως, συμμετέχουν στον έλεγχο και την παρακολούθηση της υγιεινής του σχολικού περιβάλλοντος, παρέχουν τις πρώτες βοήθειες στα παιδιά του σχολείου και αναλαμβάνουν το νοσηλευτικό έργο των μαθητών με τη συναίνεση του γονιού. Ακόμα, ενημερώνουν την οικογένεια και, σε περίπτωση ατυχήματος, συνοδεύουν το μαθητή σε νοσηλευτικό ίδρυμα. Ευαισθητοποιούν και προτείνουν ειδικούς χειρισμούς στο ειδικό βοηθητικό προσωπικό και εργάζονται εξατομικευμένα ή σε μικρές ομάδες. Παρέχουν συμβουλευτική στους γονείς σε θέματα υγείας και διοργανώνουν σεμινάρια παροχής πρώτων βοηθειών στο προσωπικό του σχολείου.³

Στη Γενική Εκπαίδευση, ο σχολικός νοσηλευτής υποστηρίζει όλους τους/τις μαθητές/τριες της σχολικής μονάδας τοποθέτησης του/της, όπως και της τυχόν συστεγαζόμενης, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Ατομικού Δελτίου Υγείας Μαθητή (ΑΔΥΜ) και τηρώντας γι' αυτούς/ες όλες τις διαδικασίες ανεξαρτήτως υφιστάμενης ή μη εγκριτικής απόφασης υποστήριξης από σχολικό νοσηλευτή. Προκειμένου να προσληφθεί σχολικός νοσηλευτής σε σχολείο Γενικής Εκπαίδευσης

θα πρέπει να υπάρχει έστω και ένα παιδί με χρόνιο πρόβλημα υγείας που να χρήζει νοσηλευτικής φροντίδας και να έχει λάβει έγκριση από το Υπουργείο.

Ο σχολικός νοσηλευτής σε σχολείο Γενικής Εκπαίδευσης, σε περίπτωση που κριθεί αναγκαία η μεταφορά του μαθητή σε νοσηλευτικό ίδρυμα συνοδεύει το μαθητή. Επιπλέον, αναλαμβάνει καθήκοντα που σχετίζονται με τη λειτουργία της σχολικής μονάδας, όταν τα καθήκοντά του το επιτρέπουν, στο πλαίσιο της ισότιμης συμμετοχής του με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας.⁴ Κατά την ώρα των διαλειμμάτων εποπτεύει τους υποστηριζόμενους μαθητές. Παρέχει πρώτες βοήθειες για όλους τους μαθητές της σχολικής μονάδας. Φροντίζει για τη διαμόρφωση του φαρμακείου του σχολείου. Ενημερώνει και συμβουλεύει εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς για θέματα υγείας. Συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου για την οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων αγωγής υγείας. Διοργανώνει σεμινάρια παροχής πρώτων βοηθειών στο προσωπικό του σχολείου και συνεργάζεται με το διευθυντή του σχολείου για την παρακολούθηση και τον έλεγχο της υγιεινής του σχολικού περιβάλλοντος.^{5,6}

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της μελέτης είναι να αναδείξει πόσες και ποιες καταστάσεις αντιμετωπίζει

καθημερινά ο σχολικός νοσηλευτής σε ένα δημόσιο δημοτικό σχολείο της Αττικής, πέρα από τα άλλα καθήκοντά του. Ταυτόχρονα επισημαίνει τις παρεμβάσεις που μόνο ένας σχολικός νοσηλευτής μπορεί να κάνει. Η παρούσα εργασία προσπαθεί να αναδείξει τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσει ο σχολικός νοσηλευτής κατά τη διάρκεια της εργασίας του.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Αυτή η ποσοτική μελέτη πραγματοποιήθηκε σε ελληνικό δημόσιο δημοτικό σχολείο κατά τους χειμερινούς μήνες 2021-2022 (Δεκέμβριος 2021-Φεβρουάριος 2022). Στη μελέτη αυτή εντάχθηκε όλο το σχολείο, το οποίο ήταν εξατάξιο με 11 τμήματα και 229 μαθητές (2 τμήματα Α', Β' και Δ' τάξη, 1 τμήμα για Γ' και Ε' τάξη και 3 τμήματα για τη ΣΤ' τάξη). Ο σχολικός νοσηλευτής είχε πλήρες ωράριο, που είναι από τις 8 π.μ. έως τη 13:15 και δεν είχε ιδιωτικό χώρο εργασίας. Θα πρέπει να τονιστεί πως δεν έχουν όλα τα σχολεία στην Ελλάδα νοσηλευτή. Στο συγκεκριμένο σχολείο ο νοσηλευτής προσλήφθηκε διότι υπήρχε παιδί με σακχαρώδη διαβήτη που έχρηζε νοσηλευτικής φροντίδας. Επιπλέον, μία σοβαρή αλλεργία, το άσθμα ή κι άλλες χρόνιες παθήσεις που χρήζουν παρακολούθηση της κατάστασης της υγείας μαθητή κατά τη σχολική ζωή καθώς και χορήγηση φαρμάκων, δικαιολογούν την ύπαρξη νοσηλευτή στο

σχολείο. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν και επεξεργάστηκαν από τον σχολικό νοσηλευτή. Τα δεδομένα περιελάμβαναν: την ηλικία, το φύλο, την τάξη, την έκτακτη ανάγκη, την παρέμβαση και τον καιρό τη στιγμή που εμφανίστηκε η ανάγκη παρέμβασης. Τα αποτελέσματα της μελέτης τήρησαν τον κώδικα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις αρχές δεοντολογίας για τη έρευνα σε ανθρώπους, όπως αυτές διατυπώνονται από τη Διεθνή Επιτροπή Εκδοτών Ιατρικών Επιστημονικών Περιοδικών και τη Διακήρυξη του Ελσίνκι. Τηρήθηκε η ανωνυμία. Δεν υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα που δυνητικά θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αξιολόγηση της συγκεκριμένης μελέτης.

Αποτελέσματα

Το δείγμα αυτής της έρευνας ήταν 229 μαθητές δημοτικού. Τους χειμερινούς μήνες (52 εργάσιμες ημέρες, λόγω των εορτών των Χριστουγέννων), ο σχολικός νοσηλευτής πραγματοποίησε 175 παρεμβάσεις σε μαθητές. Τα ευρήματα της μελέτης περιελάμβαναν τις παρακάτω παρεμβάσεις: φροντίδα και καθαρισμός τραύματος, παρακολούθηση της κατάστασης του μαθητή, παγοθεραπεία σε διαστρέμματα, θερμομέτρηση, εφαρμογή φυσικών κρεμών, σίτιση, φυσικά δάκρυα, εφαρμογή επίδεσμου κ.λπ. Κανένα από τα παιδιά δεν χρειάστηκε να μεταφερθεί στο νοσοκομείο συνοδεία του σχολικού νοσηλευτή. Για δύο μαθητές κρίθηκε αναγκαία η μεταφορά τους στο

νοσοκομείο αλλά αυτό έγινε από τους γονείς, ένας για συρραφή τραύματος και ένας για ακτινολογικό έλεγχο.

Οι πρώτες βοήθειες αφορούσαν 111 τραύματα, 5 έμετους, 3 ζαλάδες, 20 πονοκεφάλους, 16 πόνους στην κοιλιακή χώρα, 3 παλιά τραύματα, 1 πόνο στο αυτί, 3 πονόλαιμους, 1 κνησμό, 2 πόνους στον οφθαλμό, 3 πονόδοντους, 3 ρινορραγίες, 1 πόνο στο στήθος, 1 διαρροϊκή κένωση, 1 βήχα, 1 αγκάθι στο δάχτυλο του χεριού, 1 δήγμα μέλισσας. Δεν υπήρξε περιστατικό με πυρετό. 44 παιδιά εγκατέλειψαν το σχολείο με τους γονείς τους, μετά από συνεννόηση με τους ίδιους.

Υπήρξαν 96 αγόρια και 79 κορίτσια (22 από την 1η τάξη, 51 από τη 2η, 13 από την τρίτη, 33 από την 4η, 8 από την 5η και 48 από την 6η) τα οποία αναζήτησαν νοσηλευτική φροντίδα. 25,5 μαθητές/τάξη ήταν η μεγαλύτερη αναλογία και βρέθηκε στη Δευτέρα δημοτικού. Τέλος, οι περισσότερες παρεμβάσεις έγιναν κατά τις ηλιόλουστες ημέρες (96). Οι συννεφιασμένες μέρες είχαν 61 περιστατικά και οι βροχερές μέρες 18. Αυτά τα ευρήματα δείχνουν την ποικιλία των παρεμβάσεων που μπορεί να κάνει ένας σχολικός νοσηλευτής, παράλληλα με τη φροντίδα ενός ή και περισσότερων χρόνιων προβλημάτων μαθητών.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ο σχολικός νοσηλευτής είναι ένα επάγγελμα που απαιτεί μεγάλη υπευθυνότητα και άμεση επέμβαση. Αντιμετωπίζει οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει χωρίς τη βοήθεια άλλου συναδέλφου ή ιατρού και η ευθύνη των αποφάσεων βαραίνει εξολοκλήρου τον ίδιο. Έχει πολλούς ρόλους σε ένα σχολείο και ο χρόνος που αφιερώνει δίνοντας τις πρώτες βοήθειες δεν του επιτρέπει να ασχοληθεί εξίσου με τα άλλα καθήκοντα. Η εργασία με μικρά παιδιά σημαίνει ότι πρέπει να αφιερώσει περισσότερο χρόνο για να τα περιποιηθεί από τους ενήλικες. Χρειάζονται πιο απαιτητική παρακολούθηση, περισσότερη επεξήγηση, ειδικούς χειρισμούς και πολλές φορές αυτό συμβαίνει στην τάξη ή στην αυλή του σχολείου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, δεν συνέβησαν σοβαρά επείγοντα περιστατικά κατά τη διάρκεια της μελέτης. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο ρόλος του σχολικού νοσηλευτή δεν είναι σημαντικός και δεν πρέπει να υπάρχει σε κάθε σχολείο. Οι παρεμβάσεις που έκανε δεν μπορούν να γίνουν από άλλο επαγγελματία του σχολείου.⁷ Υπάρχουν πολλές άλλες παρεμβάσεις πρώτων βοηθειών που δεν έγιναν κατά τη διάρκεια αυτής της μελέτης, όπως αντιμετώπιση εγκαύματος, νοσηλευτική φροντίδα σε ηλίαση, χορήγηση επινεφρίνης σε αλλεργικές αντιδράσεις, χορήγηση φαρμάκου σε κρίσεις άσθματος, χειρισμό Heimlich σε πνιγμό, κλπ. Οι προαναφερθείσες παρεμβάσεις δεν είναι

γνωστές στο εκπαιδευτικό προσωπικό και δεν είναι και αρμόδιοι για την εκτέλεσή τους. Επιπλέον, δεν υπάρχει επίσημο μητρώο καταγραφής των καθημερινών περιστατικών που προκύπτουν στα σχολεία και με τα οποία ασχολείται ο σχολικός νοσηλευτής και καμία ελληνική μελέτη που να αναφέρεται ακριβώς σε αυτό. Θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα κοινό σύστημα καταγραφής των περιστατικών με σκοπό τη δημιουργία ενός αρχείου.

Ο σχολικός νοσηλευτής προσλαμβάνεται για σοβαρές χρόνιες παθήσεις και βασικός ρόλος του είναι η νοσηλευτική φροντίδα αυτών των παιδιών. Κάθε φορά που μπορεί να συμβεί έκτακτη ανάγκη σε αυτά τα παιδιά, πρέπει να βρίσκεται δίπλα τους άμεσα αλλά ταυτόχρονα πρέπει να παρέχει πρώτες βοήθειες σε όλα τα παιδιά σε αυτό το σχολείο. Επίσης, ο σχολικός νοσηλευτής πρέπει να οργανώνει προγράμματα υγείας και να συμβουλεύει γονείς, παιδιά και προσωπικό. Όλα τα παραπάνω, μπορεί να συμβούν την ίδια χρονική στιγμή. Επιπλέον, σχολικός νοσηλευτής πρέπει να αναζητήσει πρόσθετη ιατρική φροντίδα, εάν είναι απαραίτητο. Τέλος, είναι αυτός που πρέπει να κάνει όλη τη γραφειοκρατική εργασία που αναφέρεται στη φαρμακευτική αγωγή των παιδιών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ύπαρξη ενός σχολικού νοσηλευτή πρέπει να είναι υποχρεωτική σε κάθε σχολείο. Ορισμένα

σχολεία με μεγάλο πληθυσμό μπορεί να χρειαστούν και δύο νοσηλευτές, έτσι ώστε οι άλλοι ρόλοι του σχολικού νοσηλευτή, που είναι εξίσου σημαντικοί, να μην παραμεληθούν. Οι παρεμβάσεις τους μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην υγεία του πληθυσμού του σχολείου. Τα σχολικά συμβούλια, τα δημοτικά συμβούλια και οι νομοθέτες πρέπει να γνωρίζουν τη δουλειά του σχολικού νοσηλευτή.⁸ Ακόμα, θα πρέπει να γίνουν περισσότερες μελέτες για να φανεί η εργασία και η ανάγκη ενός σχολικού νοσηλευτή καθώς και τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν. Αυτές οι μελέτες πρέπει να κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με την ηλικία των μαθητών.

Ο σχολικός νοσηλευτής έχει πολλούς ρόλους και αρμοδιότητες σε ένα σχολείο και ο χρόνος που αφιερώνει δίνοντας τις πρώτες βοήθειες δεν του επιτρέπει να ασχοληθεί εξίσου με τα άλλα καθήκοντά του. Οι μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να δώσουν έμφαση στη δημιουργία ενός κοινού συστήματος καταγραφής της δουλειάς του νοσηλευτή στο σχολείο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Mohammed Yasin H, Isla Pera P, López Matheu C, Juvé Udina ME. El papel de los enfermeros escolares [The Role of School Nurses]. *Rev Enferm.* 2017;40(2):22-24, 27-29. Spanish. PMID: 30272401.
2. Best NC, Oppewal S, Travers D. Exploring School Nurse Interventions and Health and Education Outcomes: An Integrative Review. *J Sch Nurs.* 2018;34(1):14-27. doi: 10.1177/1059840517745359. Epub 2017 Dec 5. PMID: 29207914.
3. Φ.Ε.Κ. Β 449 – 03.04.2007
4. Morse BL, Anderson L, Combe LG, Delack S, Ondeck L, Homme C. U.S. School Nursing Job Analysis. *J Sch Nurs.* 2022 Apr;38(2):126-137. doi: 10.1177/1059840520930075. Epub 2020 Jun 8. Erratum in: *J Sch Nurs.* 2022;38(3):318. PMID: 32508198.
5. Φ.Ε.Κ. 2055/26.04.2022
6. Υ.Α. 88348/Δ3/30.05.2018)
7. Council on school health. Role of the School Nurse in Providing School Health Services. *Pediatrics.* 2016 Jun;137(6):e20160852. doi: 10.1542/peds.2016-0852. PMID: 27217476.
8. Mazyck, Donna & Cellucci, Margaret & Largent, Piper. (2015). The Power of Influence: School Nurse Stories. NASN school nurse (Print).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Περιπτώσεις που χρειάστηκαν την παρέμβαση νοσηλευτή

Περίπτωση	Αριθμός παιδιών (n)
Τραύματα	111
Κεφαλαλγία	20
Πόνος στην κοιλιακή χώρα	16
Έμετος	5
Αίσθημα ζάλης	3
Παλαιότερα τραύματα	3
Πονόλαιμος	3
Πονόδοντος	3
Ρινορραγία	3
Πόνος στον οφθαλμό	2
Άλλες περιπτώσεις	6
Σύνολο	175

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Περιπτώσεις παιδιών ανά τάξη δημοτικού

Τάξη Δημοτικού	Αριθμός Παιδιών (n)
Α΄	22
Β΄	51
Γ΄	13
Δ΄	33
Ε΄	8
ΣΤ΄	48
Σύνολο	175